

Dwunaste sprawozdanie z postępów w realizacji strategii UE w zakresie zwalczania nielegalnego gromadzenia broni strzeleckiej i lekkiej (BSiL) i amunicji do tych rodzajów broni oraz nielegalnego handlu nimi (2011/II)

(2012/C 66/04)

I. WPROWADZENIE

Dwunaste sprawozdanie z postępów w realizacji strategii dotyczącej BSiL obejmuje działania UE przeprowadzone w drugiej połowie 2011 r. Sprawozdanie zostało przygotowane przez stanowiący część ESDZ Dział ds. Nieprolifracji i Rozbrojenia, we współpracy z innymi właściwymi służbami ESDZ i Komisji Europejskiej. W okresie objętym sprawozdaniem UE nadal propagowała zagadnienie broni strzeleckiej i lekkiej (BSiL) na wszystkich forach wielostronnych i w dialogu politycznym z państwami trzecimi prowadzonym w kontekście odpowiednich instrumentów międzynarodowych, takich jak program działania ONZ na rzecz zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką, zwalczania i eliminowania go. W ostatnich sześciu miesiącach UE nadal realizowała kilka projektów związanych z zapobieganiem nielegalnemu handlowi BSiL i nadmiernemu gromadzeniu tych rodzajów broni oraz zaczęła opracowywać nowe inicjatywy, które będą rozwijane w najbliższych miesiącach.

II. REALIZACJA PLANU DZIAŁANIA ZAWARTEGO W STRATEGII UE DOTYCZĄCEJ BSiL

II.1. Skuteczne relacje wielostronne zmierzające do wypracowania globalnych, regionalnych i krajowych mechanizmów, które mają przeciwdziałać dostawom i destabilizującemu rozprzestrzenianiu BSiL i amunicji do tych rodzajów broni

a) Realizacja programu działania ONZ z 2001 r. dotyczącego zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką, zwalczania i eliminowania go

UE nadal wspierała realizację programu działania ONZ z 2001 r. dotyczącego zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką, zwalczania i eliminowania go. Wszystkie państwa członkowskie UE były wnioskodawcami rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ dotyczącej „Nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką we wszystkich jego aspektach”, która nakreśliła ramy najbliższej konferencji przeglądowej w sprawie programu działania ONZ (27 sierpnia–7 września 2012 r.), jak również wspierały tę rezolucję.

W październiku i grudniu 2011 r. UE wzięła udział w nieoficjalnych konsultacjach przygotowawczych do konferencji przeglądowej w sprawie realizacji programu działania ONZ. Przewodnicząca komitetu przygotowawczego konferencji przeglądowej (19–23 marca 2012 r.) przedstawiła swoje sugestie dotyczące ustalenia porządku obrad tej konferencji przeglądowej i określiła osiem zagadnień jako ewentualne konkretne punkty jej porządku obrad. UE zaczęła koordynować swoje stanowisko w tych kwestiach w związku z następną rundą nieoficjalnych konsultacji w styczniu 2012 r. oraz w związku z komitetem przygotowawczym.

W lipcu 2011 r. UE przyjęła nową decyzję Rady w sprawie wspierania działań oenztetowskiego Biura ds. Rozbrojenia, aby zrealizować plan działania ONZ – projekt formalnie rozpoczął się w grudniu 2011 r. Decyzja Rady ma pomóc w propagowaniu na szczeblu regionalnym realizacji programu działania ONZ, międzynarodowego instrumentu umożliwiającego identyfikowanie i śledzenie, jak również technicznych wytycznych ONZ w zakresie zarządzania zapasami amunicji; decyzja ta ma również przyczynić się do prowadzenia m.in. następujących działań:

- regionalne kursy szkoleniowe dla szkoleniowców dotyczące międzynarodowego instrumentu umożliwiającego identyfikowanie i śledzenie, przeznaczone dla państw Afryki Zachodniej, jak również dostarczenie systemów do identyfikowania i zapewnienie wiedzy fachowej w państwach tego regionu nieposiadających takiego wyposażenia,
- wspieranie ukończenia prac nad wytycznymi technicznymi ONZ dotyczącymi zarządzania zapasami amunicji oraz realizacja tych wytycznych, w szczególności w regionie Wielkich Jezior i w Ameryce Łacińskiej,
- seminaria regionalne dotyczące dokonywania postępów w realizacji programu działania ONZ na szczeblu regionalnym.

b) Traktat o handlu bronią

UE nadal przywiązywała dużą wagę do prac związanych z zawarciem traktatu o handlu bronią i wzięła aktywny udział w czwartej sesji komitetu przygotowawczego ds. traktatu o handlu bronią (11–15 lipca

2011 r., Nowy Jork), podczas której większość państw członkowskich ONZ wykazała się dużym zaangażowaniem i która służyła merytorycznym dyskusjom na temat mechanizmu realizacji oraz ostatecznych postanowień traktatu. Wszystkie państwa członkowskie UE głosowały za decyzją Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie traktatu o handlu bronią, przedłużając czas trwania ostatniej sesji komitetu przygotowawczego do pięciu dni (13–17 lutego 2012 r.) oraz upoważniając komitet do zakończenia dyskusji w kwestiach merytorycznych i do podjęcia decyzji w sprawie wszystkich odnośnych spraw proceduralnych.

UE nadal koordynowała stanowisko negocjacyjne na ostatnią sesję komitetu przygotowawczego w lutym 2012 r. oraz na konferencję ONZ w lipcu 2012 r. Prowadzono konsultacje z państwami trzecimi, starając się uzyskać szerokie poparcie dla przedmiotowego traktatu.

Działania służące wprowadzeniu w życie decyzji Rady 2010/336/WPZiB dotyczącej wspierania procesu prowadzącego do zawarcia traktatu o handlu bronią wśród państw trzecich, kontynuowano także w drugiej połowie 2011 r. Realizację decyzji Rady powierzono Instytutowi ONZ ds. Badań nad Rozbrojeniem. Przy okazji posiedzenia komitetu przygotowawczego traktatu o handlu bronią w lipcu 2011 r. oraz Komitetu Pierwszego Zgromadzenia Ogólnego ONZ w październiku 2011 r. odbyły się dwie imprezy dodatkowe, na których przedstawiono wstępne wyniki czterech pierwszych imprez popularyzatorskich zorganizowanych w związku z decyzją Rady. W ramach realizacji decyzji Rady kilku instytutom badawczym zlecono przygotowanie szeregu opracowań naukowych dotyczących przejrzystości, zakresu tego traktatu, uwzględnienia amunicji oraz przekazanej technologii.

- c) *Realizacja Protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu broni palnej i obrotowi nią, uzupełniającego konwencję ONZ przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej*

Po pewnych opóźnieniach rozpoczęła się realizacja nowego projektu przy wykorzystaniu instrumentu na rzecz stabilności. Projekt ten polega na zapobieganiu i zwalczaniu międzynarodowego nielegalnego handlu bronią palną przez propagowanie ratyfikowania i realizacji Protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu broni palnej i obrotowi nią, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniającego konwencję ONZ przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Projekt ten obejmuje również działania na rzecz budowania zdolności wspierające organy ścigania i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Ameryce Łacińskiej, na Karaibach i w Afryce Zachodniej. Realizacją projektu zajmuje się Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC).

W ramach instrumentu na rzecz stabilności UE przekazuje również Interpolowi pomoc finansową przeznaczoną na utworzenie bazy danych gromadzącej dane na temat zagubionej lub ukradzionej broni. Baza danych ma stworzyć narzędzie do śledzenia i identyfikowania nielegalnej broni i jej przepływów za pośrednictwem systemu Interpolu I24/7.

Na początkowym etapie skupiono się na tych samych regionach, co w projekcie UNODC; celem jest lepsza wymiana informacji na szczeblu regionalnym i międzyregionalnym, jak również współdziałanie w budowie potencjału. Cel długoterminowy polega na połączeniu wszystkich 188 państw członkowskich Interpolu.

- d) *Kontrola eksportu*

W ramach decyzji Rady 2009/1012/WPZiB w sprawie wspierania działań UE mających na celu propagowanie wspólnego stanowiska UE 2008/944/WPZiB w sprawie kontroli wywozu broni konwencjonalnej, w Kijowie zorganizowano, w dniach 22–23 listopada 2011 r., seminarium regionalne poświęcone propagowaniu kontroli eksportu wśród krajów Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego (dotyczy to Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy). W ramach przewidzianych w decyzji Rady wizyt studyjnych w UE, które mają składać urzędnicy odpowiedzialni za kontrolę eksportu w poszczególnych krajach kandydujących do UE, zorganizowano wizyty studyjne urzędników odpowiedzialnych za kontrolę eksportu z Czarnogóry i byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii w Portugalii w październiku 2011 r., jak również wizyty studyjne urzędników odpowiedzialnych za kontrolę eksportu z Chorwacji, Czarnogóry i byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii w Polsce w listopadzie 2011 r.

- e) *Nielegalny handel BSiL prowadzony drogą powietrzną*

W ramach decyzji Rady 2010/765/WPZiB w sprawie działań UE na rzecz zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką (BSiL) prowadzonego drogą powietrzną, która ma usprawnić narzędzia i techniki służące podmiotom międzynarodowym i krajowym do skutecznego sprawdzania

i namierzania podejrzanych statków powietrznych, które mogą być wykorzystywane do nielegalnego handlu BSiL, kontynuowano realizację projektu Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem (SIPRI). Ukończono tworzenie oprogramowania i baz danych oraz opracowano obraz zagrożenia dotyczący przedsiębiorstw i statków powietrznych zaangażowanych w destabilizujące transfery BSiL i sprzętu wojskowego, prowadzone drogą powietrzną w ciągu ostatnich 20 miesięcy. Pierwsze seminarium ekspertów odbędzie się w Kijowie w marcu 2012 r.

II.2. Kwestie BSiL w ramach dialogu politycznego z państwami trzecimi i organizacjami regionalnymi, klauzule o BSiL

- a) Kwestie BSiL były uwzględniane w wielu regularnych dialogach politycznych UE z państwami trzecimi i we współpracy z organizacjami regionalnymi. W trakcie serii spotkań – zarówno wewnętrznych, jak i z udziałem przedstawicieli ze Stanów Zjednoczonych – na różnych szczeblach omówiono w szczególności kwestię rozprzestrzenienia BSiL na dużą skalę w Libii, w tym przenośnych przeciwlotniczych zestawów rakietowych (MANPAD); obecnie UE analizuje różne możliwości wspierania wysiłków podejmowanych w tym zakresie.
- b) Zgodnie z konkluzjami Rady w sprawie włączania kwestii BSiL do umów zawieranych przez UE z państwami trzecimi, przyjętymi w grudniu 2008 r., kwestia BSiL jest obecnie omawiana z Australią, Azerbejdżanem, Kanadą, Malezją i Mercosurem, tak by włączyć ją do ich odnośnych umów z UE.

II.3. Konkretny projekty pomocy UE na rzecz państw trzecich i organizacji regionalnych

a) Bałkany Zachodnie

I. UE nadal wspierała wysiłki demilitaryzacyjne w dziedzinie BSiL, w szczególności poprzez realizację decyzji Rady 2010/179/WPZiB w sprawie wsparcia działań centrum SEESAC na Bałkanach Zachodnich, przyjętej w marcu 2010 r. W Bośni i Hercegowinie, Chorwacji, byłej jugosłowiańskiej republice Macedonii, Czarnogórze i Serbii przeprowadzono szereg działań związanych z usprawnieniem zarządzania zapasami, jak również z identyfikowaniem i śledzeniem niszczenia nadwyżek BSiL. W Czarnogórze magazyn z amunicją został odremontowany i przekazany Ministerstwu Obrony. W Chorwacji zainstalowano system bezpieczeństwa i nadzoru w centralnym magazynie broni i amunicji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. SEESAC i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Chorwacji kontynuowały również prowadzenie kampanii gromadzenia nielegalnej broni, będącej w posiadaniu obywateli.

Rezultatem działań polegających na identyfikowaniu i śledzeniu BSiL było opracowanie i wdrożenie krajowego elektronicznego systemu rejestracji broni w Czarnogórze, podczas gdy system taki został unowocześniony w byłej jugosłowiańskiej republice Macedonii. W Sarajewie odbył się również regionalny trzytygodniowy kurs szkoleniowy, w którym wzięło udział 60 uczestników odpowiedzialnych za przechowywanie; kurs obejmował wszystkie aspekty zarządzania zapasami BSiL i amunicji.

II. Ponadto UE nadal wspierała – za pośrednictwem instrumentu na rzecz stabilności – program kontroli broni strzeleckiej w Bośni i Hercegowinie, prowadzony w ramach programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), mający na celu zmniejszenie zagrożeń dla bezpieczeństwa wynikających z dużej ilości przestarzałej amunicji i materiałów wybuchowych i związanej z nimi niestabilnej sytuacji, oraz udzielenie instytucjonalnego wsparcia krajowemu programowi kontroli broni strzeleckiej. Działanie to zostało przedłużone o kolejnych sześć miesięcy w czerwcu 2011 r., m.in. aby zwiększyć potencjał zarządzania BSiL i kontrolowania jej na szczeblu krajowym, przy równoczesnym wzmacnianiu transgranicznego transportu niebezpiecznych towarów, zgodnie z wymogami UE.

b) Region OBWE

UE nadal przygotowywała nową decyzję Rady w sprawie wspierania działań zmniejszających ryzyko nielegalnego handlu BSiL i jej nadmiernego gromadzenia w regionie OBWE. Nowa decyzja Rady ma m.in. na celu zwiększenie bezpieczeństwa magazynów BSiL na Białorusi i w Kirgistanie, zniszczenie nadwyżek BSiL w tych dwóch państwach, aby zapobiec skierowaniu ich na drogę nielegalnego handlu, jak również wprowadzenie aplikacji służącej zarządzaniu spisem BSiL, aby ulepszyć systemy przechowywania, rejestrowania i śledzenia BSiL w kilku państwach OBWE.

c) *Afryka*

UE w dalszym ciągu realizowała projekty służące zacieśnianiu współpracy regionalnej w zakresie BSiL na szczeblu regionalnych wspólnot gospodarczych w Afryce, zwłaszcza na szczeblu Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Zachodniej, Wspólnoty Afryki Wschodniej i Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Środkowej.

I. W ramach instrumentu na rzecz stabilności UE w dalszym ciągu realizowała – za pośrednictwem regionalnego centrum broni strzeleckiej i lekkiej (RECSA) z siedzibą w Nairobi – projekt na rzecz wsparcia walki z nielegalnym gromadzeniem broni palnej i amunicji oraz z nielegalnym handlem bronią palną i amunicją w Afryce. Projekt ten ma na celu wsparcie strategicznego partnerstwa Afryka–UE w walce z nielegalnym handlem bronią palną i materiałami wybuchowymi oraz nadmiernym ich gromadzeniem. Po szerokich konsultacjach strony uzgodniły w połowie 2011 r. kilka scalonych priorytetów regionalnych dla tego projektu. Jak dotąd projekt nabiera rozpędu, a jego celem jest głównie sprostanie potrzebom długoterminowym dotyczącym zwiększenia potencjału legislacyjnego i instytucjonalnego odnośnych państw. Trwają prace nad przedłużeniem okresu obowiązywania projektu, tak by zapewnić ciągłość prac i pogłębienie ponadgranicznych aspektów różnych sposobów zwalczania nielegalnego handlu. Oczekuje się, że umowa zostanie podpisana w połowie 2012 r.

II. UE wspiera obecnie Wspólnotę Gospodarczą Państw Afryki Zachodniej (ECOWAS), udzielając pomocy technicznej na rzecz programu kontroli broni strzeleckiej (ECOSAP) w zakresie współpracy między agencjami na Wybrzeżu Kości Słoniowej, w Mali, Gwinei i Sierra Leone.

III. UE w dalszym ciągu wspierała Wspólnotę Gospodarczą Państw Afryki Środkowej (ECCAS), dzieląc się specjalistyczną wiedzą techniczną służącą wzmocnieniu pokoju i potencjału ECCAS w zakresie bezpieczeństwa, w tym w dziedzinie BSiL.

IV. Kontynuowano – w ramach programu zapobiegania konfliktom, zarządzania nimi i ich rozwiązywania – wdrażanie programu w dziedzinie BSiL wspierającego Wspólnotę Afryki Wschodniej w formie działań służących zwiększeniu regionalnych zdolności w zakresie zapobiegania handlowi bronią i proliferacji w regionie Afryki Wschodniej i Południowej. Projekt umożliwił również wsparcie procesu zatwierdzania polityki Wspólnoty Afryki Wschodniej w zakresie BSiL oraz Protokołu Wspólnoty Afryki Wschodniej dotyczącego pokoju i bezpieczeństwa, a także wsparcie współpracy z Unią Afrykańską (UA) i ONZ w ramach różnych działań, takich jak przygotowanie i sfinalizowanie strategii Unii Afrykańskiej dotyczącej broni strzeleckiej i lekkiej, co zostało omówione na posiedzeniu ekspertów w Togo dnia 26 września 2011 r., jak również w ramach afrykańskiej architektury pokoju i bezpieczeństwa (APSA). Strategia ma zostać przyjęta w styczniu 2012 r.

d) *Ameryka Środkowa*

UE w dalszym ciągu realizowała projekt finansowany z instrumentu na rzecz stabilności i zarządzany w ramach programu kontroli broni strzeleckiej i lekkiej w Ameryce Środkowej (CASAC); celem tego projektu jest wsparcie walki z nielegalnym handlem bronią palną i amunicją w Ameryce Środkowej i państwach sąsiadujących, w tym w regionie Karaibów. Wkład projektu UE w inicjatywę CASAC miał pozytywny wpływ na budowę podstaw struktury regionalnej oraz strategii długoterminowej, aby zwalczać nielegalny handel bronią w Ameryce Środkowej – zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. UE przedłużyła swoje wsparcie dla projektu do końca 2011 r.; obecnie przygotowuje działania będące wynikiem tej inicjatywy (CASAC II) ponieważ wciąż należy w większym stopniu wesprzeć proces instytucjonalizacji.
